

LEON RYGIER  
*W. Pasierbicki 1918*

GŁÓWNE ZASADY  
**PISOWNI POLSKIEJ**  
ZE SŁOWNICZKIEM

według uchwał Walnego administracyjnego  
Zgromadzenia członków Akademii Umie-  
jętności w Krakowie dnia 9 lutego 1918 r.

Dozwolone do użytku szkolnego przez Minister-  
stwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego  
rozporządzeniem z dnia 10/1 1919 r. № 14717 ex 1918.

**Cena mk. 1 fen .20.**

Nakładem TOW. WYD. „KSIĄŻKA POLSKA.”  
Skład główny w POLSKIEJ SKŁADNICY POMOCY SZKOLNYCH.  
Warszawa Nowy Świat 33.  
1919.

# POLSKA SKŁADNICA POMOCY SZKOLNYCH

## (Warszawa, Nowy Świat 33, tel. 28-73)

==== poleca następujące wydawnictwa: ====

	Mk., fen.
Program szkoły powszechnej Ministerstwa Oświecenia. Cz. I — 1.50 fen., następne po . . . . .	1.—
Program naukowy szkoły średniej Ministerstwa Oświecenia . . . . .	6.—
O szkołę polską. Prokół zjazdu delegatów stowarzyszeń nauczycieli z Królestwa, Poznańskiego i Galicji . . . . .	5.30
<hr/>	
Leon Rygier. Główne zasady pisowni polskiej ze słowniczkiem. Dozwolone do użytku szkolnego przez Ministerstwo Oświecenia . . . . .	1.10
<hr/>	
A. Dargielowa i A. Oderfeldówna. Chcę czytać (elementarz) . . . . .	1.70
" " Wskazówki do Chcę czytać . . . . .	1.20
A. Dargielowa. Lubię czytać (wypisy dla oddziału II) . . . . .	2.40
A. Zarzecki i A. Oderfeldówna. Patrzę, liczę i mierzę (arytmetyka dla oddziału I) . . . . .	2.40
" Wskazówki do Patrzę, liczę i mierzę . . . . .	1.20
Tadeusz Radliński. Geografja dla szkół ludowych cz. I, II i III oraz „Nasz Świat“ i „Nasz Kraj“ po . . . . .	2.—
M. Stanowska. Fenelon. Aventures de Télémaque . . . . .	2.80
" Recueil de Narrations . . . . .	3.60
J. M. Gumiński. Kurs prawa . . . . .	3.30
" Dodatek do kursu prawa . . . . .	—30
" Nieco wiadomości o stenografji . . . . .	1.50
<hr/>	
H. J. Rygier. Materiały do dziejów oświaty w Polsce:	
№ 1. Raport Izby Edukacyjnej z 1808 r. . . . .	—75
№ 2. Zarys organizacyjno-administracyjnych prac Izby Edukacyjnej w 1807 i 1808 r. . . . .	—75
№ 3. Dozór szkół żeńskich w Księstwie Warszawskim. . . . .	—75
№ 4. Projekty organizacji oświaty w 1807 r. . . . .	1.—
H. J. Rygier, K. Apfelbaum-Jabłonowski i B. Mrozowski. Statystyka szkolna m. Warszawy cz. I — 90 f., cz. II . . . . .	1.—
cz. III (w druku).	
<hr/>	
Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświecenia, każdy zeszyt . . . . .	1.—

LEON RYGIER

GŁÓWNE ZASADY  
PISOWNI POLSKIEJ  
ZE SŁOWNICZKIEM

według uchwał Walnego administracyjnego  
Zgromadzenia członków Akademii Umie-  
jętności w Krakowie dnia 9 lutego 1918 r.

Dozwolone do użytku szkolnego przez Minister-  
stwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego  
rozporządzeniem z dnia 10/1 1919 r. № 14717 ex 1918.

**Cena mk. 1 fen .20.**

Nakładem TOW. WYD. „KSIĄŻKA POLSKA.”  
Skład główny w POLSKIEJ SKŁADNICY POMOCY SZKOLNYCH.  
Warszawa Nowy Świat 33.  
1919.



324 108

UP - Kraków BG



1050152120

Drukarnia „WSPÓŁCZESNA“, Szpitalna 10.

BG. UP

2018 D. 51-3

# CZĘŚĆ I.

## PISOWNIA PNI I ODDZIELNYCH WYRAZÓW.

### § I. Wielkie litery piszemy:

1. Na początku zdania (zaczynając pisać) i po kropce; przykład: **N**auczyciel objaśnia lekcję. **U**czeń pilnie słucha.
2. W imionach własnych (i przydomkach), które dla odróżnienia nadajemy ludziom, bożkom pogańskim, zwierzętom, częściom świata, krajom, prowincjom, miastom, wsiom, ulicom, góróm, morzóm, jezioróm, rzekom i budowłóm; przykład: **T**adeusz Kościuszko, **B**oleśław Chrobry, **J**an **B**ez ziemi, **S**wantewit (bóg słowiański), **B**urek (przezwiśko psa), **E**uropa, **P**olska, **M**azowsze, **W**arszawa, **W**ilanów, ulica **K**rólewska, morze **B**ałtyckie, **K**arpaty, **G**opło, **W**ista, pałac **P**od blachą.
3. W nazwach mieszkańców części świata, krajów i prowincyj (ale nie miast); przykład: **E**uropejczyk, **P**olak, **M**azur, ale warszawianin.
4. W nazwach świąt; przykład: **B**oże **N**arodzenie, **W**ielkanoc.
5. W tytułach gazet: **P**rzyjaciel **D**zieci. W tytułach książek tylko w pierwszym wyrazie; przykład: **O**gniem i mieczem.

6. W nazwach urzędów, władz, zakładów, instytucyj, towarzystw; na przykład: **Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Polska Macierz Szkolna, Towarzystwo Krajoznawcze.**
7. W niektórych wyrazach przez uszanowanie; na przykład: **Bóg Ojciec, Biały Orzeł, Szanowny Panie (w listach).**

**Uwaga.** Natomiast małe litery piszemy w nazwach dni, miesięcy, obrzędów, epok, wypadków lub aktów dziejowych, członków stronnictw, stowarzyszeń i zgromadzeń zakonnych, godności, tytułów, orderów i odznaczeń, tańców, przedstawicieli ras ludzkich, członków społeczności wyznaniowych, rodzajów wojska, mieszkańców miast i osad, napojów oraz w nazwach zbiorowych istot bajecznych, w rzeczownikach pospolitych i przymiotnikach, urobionych od imion własnych, w przymiotnikach, będących nazwami okręgów administracyjnych, i w nazwach geograficznych naukowych.

Na przykład: **poniedziałek, styczeń, sobótka, średnio-wieczce, wojna siedmioletnia, konstytucja 3 maja, endek, skaut, jezuita, książę, order białego orła, krzyż legji honorowej, mazur, polka (tańce), mongoł, luter (=luteranin), kozak, warszawianin, burgund (wino), cyklopi, świtezianki, krezus (=bogacz), bajronista, homerydzi, (ale Napoleonidzi = krewni, następcy Napoleona), szwajcar (=odźwierny), prusak (owad), wieczorek mickiewiczowski, lata jezusowe, ziemia lubelska, zagłębie krakowskie, wyżyna podolska.**

## § 2. Imiona obce.

1. Imiona i nazwy klasyczne (starogreckie i starorzymskie) należy pisać zgodnie z ich brzmieniem polskiem; na przykład: **Homer, Odyseusz, Wergiljusz, Eneasz.**

2. Nowożytnie obce imiona i nazwiska zachowują swoją właściwą pisownię; na przykład: **Goethe, Taine, Shelley**. Nieliczne wyjątki stanowią: **Szekspir** obok **Shakespeare**, **Wolter** obok **Voltaire**, **Szopen** obok **Chopin**.

### § 3. Rozróżnianie liter **u** i **ó**.

Literę **ó** piszemy w tych wypadkach, gdy w wyrazach tego samego pochodzenia słychać **o** lub **e**; na przykład: **grób** (**groby**), **szósty** (**sześć**).

Patrz słowniczek.

### § 4. Litery **i** i **j**.

1. W wyrazach obcych pisze się **j** po spółgłosce w zgłoskach niepoczątkowych; na przykład: **Serbja**, **grubjanin**, **kabrjolet**, **etjuda**.  
Tak samo w nielicznych wyrazach swojskich, w wyrazach urobionych na sposób obcy, a wreszcie mających pochodzenie słowiańskie; na przykład: **kopja** (włócznia), **zawadjaka**, **rozgardjasz**, **koronjasz** (ale **koroniarz**), **goljat** (golec), **bodjak**, **kutja** albo **kucja**.
2. Będziemy pisali **j** w przyrostku—**jan**; (przyrostek ten odpowiada łacińskiemu—**ianus**); na przykład: **bazyljanin**, **zakrystjan** (ale **chrześcijanin**, **chrześcijaństwo**).

Tak samo w nazwach narodowych, o ile formują się od nazw krajów na—**ja**; na przykład: **Rosja**—**Rosjanin**; **Warmja**—**Warmjak**. Natomiast w przyrostkach polskich—**anin** lub—**ak** z poprzedzającą spółgłoską miękką nie piszemy **j**; na przykład: **warszawianin**, **poznaniak**, **Ormianin**, **Morawianin**.

Podobnie w nazwach chemikaljów; naprzykład: **amocian**, **cytrynian**, **manganian** i tym podobne. Formy **na—ak** rodzime piszemy przez **i**; naprzykład: **maliniak**, **trojniak**; ale chemikalja **na—jak** pisać należy przez **j**; naprzykład: **amonjak**, **arsenjak** i tym podobne.

3. Literę **j** pisze się w końcówkach:—**ja**,—**jał**,—**jon**,—**jan**,—**jum**,—**jusz**,—**jer**; naprzykład: **manja**, **Marja**, **specjał**, **legjon**, **Lucjan**, **seminarjum**, **nuncjusz**, **kurjer**.

Tak samo w wyrazach pochodnych lub złożonych z temi, które posiadają wymienione końcówki; naprzykład: **manja—manjak**, **Marja—Marjan**, **specjał—specjalny** i tak dalej.

4. Literę **i** piszemy w zgłoskach początkowych; naprzykład: **diament**, **dieta**, **kiosk**, **triumf**. Wyjątki stanowią: **djabel**, **do djaska**, **djak**.

5. W środku wyrazów pisze się **i** w przyrostkach—**ier (a)**,—**iur (a)** po spółgłosce **n**; naprzykład: **bombonierka**, **karabinier**, **inżynier**, **turniura** i t. d.

6. W wyrazach złożonych, nie będących w powszechnem użyciu, których pierwsza część kończy się na **i**, to **i** zachowuje się w pisowni; naprzykład: **pollarchja**, **polledr**, **demtarg**, **hemlopja**.

## § 5. Litery — **yj** i — **ij**.

W wyrazach zupełnie przyswojonych piszemy—**yj** i—**ij**. Wyrazy te są następujące: **Bardyjów**, **Bogoryja**, **bryja**, **chryja**, **chrześcijanin**, **cyjan** (**cyjanit**), **Czartoryja**, **Kołomyja**, **Nija** (**bo-gini**), **pijar**, **Syjam** (**syjamski**), **Syjon** (**syjonizm**, **syjonista**), **wodomyja**, **Złotoryja**.



## § 6. ę i ą

piszemy w wyrazach swojskich. W wyrazach pochodzenia obcego zastępujemy je przez **en**, **em** i **on**, **om**. Naprzykład: smętny, ale cmentarz; tępy, ale temperatura; kąkol, ale konkurs; kłać, ale klomb.

Patrz słowniczek,

## § 7. Litery **b**, **w**, **d**, **z**, **dz**, **ź**, **dź**, **ż**, **dż**, **g**

przed samogłoską wymawiamy wyraźnie; przed niektórymi jednak spółgłoskami i na końcu wyrazów wymawiają się one tak, jak **p**, **f**, **t**, **s**, **c**, **sz**, **cz**, **ś**, **ć**, **k**.

Naprzykład: baba i **papa**; lecz **babka** i **papka**.

Żeby się przekonać, jaką literę należy napisać, trzeba wyraz zmienić tak, aby po niepewnem brzmieniu stała samogłoska. Naprzykład: łapka — łapa; żabka — żaba.

Zapamiętaj pisownię wyrazów: **prośba**, **kośba**, **także**, **jakże**.

## § 8. Zgłoski **ge**, **ke**, **gie**, **kie**.

1. Obce **ge**, **ke** pisze się przez **ge**, **ke**; naprzykład: **geografja**, **geometria**, **agent**, **Eugenja**, **Wogezy**, **dagerotyp**, **kefir**.

2. Ale w wyrazach, odczuwanych jako swojskie, pisze się **gie**, **kie**; naprzykład: **Giedymin**, **giełda**, **Jagiełło**, **kielich**, **kierat**.

Literę **i** utrzymać należy zwłaszcza w zgłoskach niepoczątkowych; naprzykład: **angielski**, **szwagier**, **ban-**

**kier, bankiet, cukier, ekierka, junkier, krokiet.**

3. Zamiast **ge** możemy pisać je w wyrazach: **ajent (agent), jenerał (generał) i rejestr (registr).**

## § 9. Litery **s, ś i sz**

następują wątpliwości w pisowni pewnych wyrazów. Niema przepisów, któreby je rozstrzygały w każdym wypadku. Tu zaznaczyć tylko można, że **ś** pisze się zwykle przed miękkimi spółgłoskami, a zwłaszcza na początku w grupie **śc** (np.: **ślub, wiśnia, ściana**), oraz w przymiotnikach **na-śny**, utworzonych od czasowników **na—sić** (np.: **nośny-nosić**); zaś **s** pisze się w końcowej zgłosce przymiotników **na—sny**, utworzonych od rzeczowników **na—ść** (np.: **bolesny-boleść**). **sz** pisze się przed **cz** (np.: **szczaw, barszcz deszcz**); ale **szczerwiec, szczerstwiec, szcesać, szczeznąć** i t. p.

Zresztą rozstrzygnięcia wszelkich wątpliwości trzeba szukać w słowniczku.

## § 10. Litery **ż i rz.**

1. Brzmienie **ż** oznaczamy czasami przez **rz**. **rz** piszemy tam, gdzie w wyrazie tego samego pochodzenia słychać **r**; na przykład: **wierzyć — wiara; na korze — kora**.
2. **rz** pisze się w środku wyrazów po literach **p, b, w, t, d, k, g, ch, j**; na przykład: **przykry, brzoza, wrzos, trzewik, drzazga, krzyk** (głośne wołanie), **grzbiet, chrzan, dojrzaly**. Wyjątki stanowią: **pszczoła, pszenica, kszyc** (ptak), **kszałt, bukszpan, gżegżułka, piegża** oraz **różże, kupże, także** (wyrazy złożone z końcowem **że**).
3. **rz** piszemy na końcu, przeważnie rzeczowników męskich, na przykład: **kurz, perz, październik, piskorz, węgorz, tchórz, nietoperz, rycerz, pisarz, drukarz, Sandomierz, Włodzimierz**; nadto z pośród rzeczowników żeńskich w wyrazach: **twarz, potwarz, macierz**.

Z pośród rzeczowników męskich następujące piszemy przez **ż** na końcu: **anyż**, **bagaż**, **bandaż**, **czyż**, **garaż**, **ekwipaż**, **jar-muż**, **jeż**, **krzyż**, **maż**, **maneż**, **maż**, **nóż**, **oreż**, **papleż**, **Paryż**, **pasaż**, **pejzaż**, **róż**, **ryż**, **sabotaż**, **spiż**, **sporyż**, **stróż**, **wąż**, **witraż**, **wróż**.

## § 11. Litery **ch** i **h**.

**ch** piszemy w wyrazach swojskich, naprzykład: **chować**, **chlew**, **chory**, **chęć**, **chudy**, **chata**.

W wyrazach obcych piszemy czasami **ch**, czasami **h**, naprzykład: **echo**, **chór**, **charakter**; **humor**, **hardy**, **hańba**.

W słowniczku podane są wyrazy, piszące się przez **h**.

## § 12. Zgłoski **hi** i **pi**.

Początkowe **hi** i **pi** w wyrazach pochodzenia obcego piszemy zawsze przez **i**; naprzykład: **hipoteka**, **higjena**, **pirol**. Wyjątki stanowią: **hydra**, **hymn**, **hycel**, **Pyrrus**.

## § 13. Litery **ź** i **sz**.

1. Literę **ź** piszemy tam, gdzie w wyrazach tego samego pochodzenia słyhać **z**, **ź**, **g**, **dz**; naprzykład: **niższy**—**nizina**, **świeższy**—**świeży**, **ważyć**—**waga**, **mosiężny**—**mosiądz**.
2. Litery **sz** piszemy tam, gdzie w wyrazach tego samego pochodzenia słyhać **s** lub **ch**; naprzykład: **piszcie**—**писаć**, **duszka**—**дух**.

## § 14. Litery **szcz** i **żdź**.

1. Litery **szcz** piszemy tam, gdzie w wyrazach tego samego pochodzenia słyhać **sk** lub **st**; naprzykład: **pluszcz**—**плюск**; **świszcz**—**śwист**.

- 2) Litery **źdź** piszemy tam, gdzie w wyrazach tego samego pochodzenia słychać **zd** lub **zg**; naprzykład: **gwizdź—gwizdać, mózdzki—mózg**.

## § 15. Litery **d** i **dź**.

W wyrazach **radca, rządca, dowódca, władca, nakładca, świętokradca** piszemy **d**; w wyrazach **wychodźca, najeźdźca—dź**.

## § 16. Litera **ł** w środku wyrazów.

Wyrazy **jabłko** i **bedłka** piszą się we środku przez **ł**.

## § 17. Podwójne lub pojedyncze spółgłoski.

1. Podwójną spółgłoskę zachowujemy w wyrazach obcych tam, gdzie się ją powszechnie wymawia; naprzykład: **Budda, bulla, Gallowie, innowacja, irracjonalny, Madonna, manna, willa**. Zresztą zgodnie z wymową pisze się pojedynczą spółgłoskę; naprzykład: **aluzja, apelować, asymilacja, ilustracja, ilustrowany, iluzja, korekta, pesymizm** i t. d., nie mówiąc już o dawno ustalonych wyrazach, jak **asystent, gramatyka, klasa, profesor** i t. p.
2. W pisowni nazwisk osobowych utrzymujemy spółgłoskę podwójną; naprzykład: **Jagiello, Skirgiełło, Narbutt, Gasztowtt, Gambetta**, także dt: **Humboldt, Wundt** i t. p.
3. Imiona starożytne: **Attyla, Flakkus, Hipparch, Kamillus, Pyrrus, Warro**, także **Budda** zachowują podwójną spółgłoskę; przeciwnie **Hipokrates, Kasandra, Salustjusz** piszą się przez spółgłoskę pojedynczą.
4. W nazwach geograficznych i innych topograficznych cudzoziemskich tylko wyjątkowo zachowuje się podwójna spółgłoska. Piszemy więc: **Besarabja, Hotentoci, Ilirja, Jasy, Kalkuta, Kapadocja, Mesenja, Narbona, Odesa, Panonja, Sorbona, Tesalja** i t. d.; można pisać **Jafa** lub **Jaffa, Maroko** lub **Ma-**

rokke. Natomiast: **Gallowie** (ale Galja), **Hellada**, **Hellenowie**, **Hellespont**, **Halle**.

5. W imionach własnych innych typów oraz wszelkich pospolitych utrzymują się spółgłoski podwojone tylko wyjątkowo: **Apollo**, **ballada**, **belladona**, **brutto**, **buddaizm**, **buddyzm**, **bullia**, **Edda**, **flotylla**, **fontanna**, **horrendum**, **idylla**, **interregnum**, **lasso**, **Madonna**, **mennica**, **mokka**, **motto**, **netto**, **nowella**, **possa**, **sutanna**, **Sybilla**.
6. Zachowujemy podwojone spółgłoski tam wogóle, gdzie nie zmieniamy naogół pisowni obcej; naprzykład **Pester Lloyd**. To samo w wyrażeniach techniczno-naukowych, jak **innerwacja**, **irracjonalny**; ale **aneksja**, **koneksja**.
7. Podwojone **n** piszemy w wyrazach: **uczennica**, **szklanny**, **włosiennica**. Można pisać **przestrony** i **przestronny**, **stronica** i **stronnica**.

## § 18. Spółgłoski **ns**, **rs** i **nz**.

W wyrazach (przeważnie) łacińskich po spółgłosce **n** lub **r** należy pisać **s**; naprzykład: **ansa**, **bransoleta**, **defensywa**, **intensywny**, **ofensywa**, **sensacja** oraz **arsenał**, **korso**, **Persowie**, **uniwersytet**.

Wyjątki stanowią: **cenzor**, **cenzura** i pochodne, jak **cenzuralny**, **czurowany**, **recenzja** i t. p. Tak samo piszemy wyrazy: **benzyna**, **benzoes**, **benzol**, **Erzerum**, które nie są pochodzenia łacińskiego.

## § 19. **z** i **s** na początku wyrazów.

1. W wyrazach **zbawić**, **zganić**, **skarać**, **spuścić** i tym podobnych **z** lub **s** piszemy zgodnie z wymową. Ale przed **s**, **sz**, **ś**, **si** i **h** zawsze pisać należy **z**; naprzykład: **zsađzić**, **zszyć**, **zsinieć**, **zhańbić**.
2. Przed **ć** lub **ci** pisze się w takich wypadkach **ś**; naprzykład: **śćmieć**, **śćierać**, **śćisnąć**.

## § 20. **roz** i **bez** w wyrazach złożonych.

W wyrazach złożonych **roz** i **bez** piszą się zawsze przez **z**; naprzykład: **rozprawiać**, **bezpieczny**.

## § 21. Końcówki **-un, -unek, -unka, -ulec i -uję.**

Końcówki te zawsze piszą się przez u; naprzykład: piastun, pocałunek, piastunka, hamulec, całuję.

## § 22. Końcówka **-ski.**

Przymiotniki o brzmieniu końcowem **ski**, jak **bliski, niski, grząski, męski, paryski, śliski, wąski** należy pisać **zawsze** przez **s**. Ale: **bliższy, niższy, węższy, wyższy. Rzeński** pisze się przez **ś**.

---

## CZEŚĆ II.

### PISOWNIA CZĘŚCI MOWY I FORM GRAMATYCZNYCH.

## § 23. Rzeczowniki z końcówką **-ę.**

Rzeczowniki rodzaju nijakiego, które w liczbie mnogiej mają końcówkę **ęta** lub **ona**, piszą się w liczbie pojedynczej przez **ę**, nie przez **e**. Naprzykład: **cielę (cielęta), znamię (znamiona)**.

## § 24. Rzeczowniki z przyrostkiem **-izna.**

1. Rzeczowniki takie, gdy pochodzą od przymiotnika, kończącego się na **-ski**, piszą się przez **-szczyzna**;

naprzykład: **francuski—francuszczyzna**; gdy pochodzą od przymiotników na—**cki**, piszą się przez —**czyzna**; naprzykład: **niemiecki—niemiecczyzna**.

2. Zapamiętaj: **mężczyzna, chorążczyzna**.

## § 25. Rzeczowniki z przyrostkiem—**stwo**.

1. W rzeczownikach z przyrostkiem—**stwo**, utworzonych od osnowy przymiotnikowej na—**ow,—ew**, opuszczamy w piśmie końcowe **w** osnowy; naprzykład: **ojcostwo (ojcow—ski), królestwo (królew—ski)**.
2. Tak samo w rzeczownikach, utworzonych od przymiotników na—**wy**; naprzykład: **lenistwo (leniwy), plugstwo (plugawy)**.
3. Zapamiętaj: **szewstwo (szewc), znawstwo (znawca) prawodawstwo (prawodawca), marnotrawstwo (marnotrawić)**.
4. Rzeczowniki, utworzone od tematów na—**k,—cz,—t**, pisać należy przez—**ctwo**; naprzykład: **próżniactwo (próżniak), tkactwo (tkacz), bractwo (brat)**.
5. Rzeczowniki od tematów na—**d** piszemy przez —**dztwo**; naprzykład: **województwo (wojewoda), dowództwo (dowódca)**.

## 26. Rzeczowniki z przyrostkiem—**ca**.

Rzeczowniki męskie, kończące się na—**ca**, zachowują przed przyrostkiem pisownię tematu, od którego pochodzą; naprzykład: **znalazca (znalazł), łupieżca (łupież), rada (rada)**.

## § 27. Końcówka dopełniacza liczby mnogiej—ów

pisze się przez ó; na przykład: **ojców, synów.**

## § 28. Końcówki biernika—ę i—ą.

Końcówka biernika liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego w deklinacji rzeczownikowej pisze się zawsze przez ę, a w deklinacji przymiotnikowej i zaimkowej przez ą; na przykład: **dobrą matkę, w pierwszą parę, tamtą kobietę.**

Wyjątki: **witam panią, znam tę książkę.**

## § 29. Końcówki—ji,—i i—yj,—ij.

W 2, 3 i 7 przyp. l. p. rzeczowników na—ja po spółgłosce piszemy—ji (**Marji, lili**); natomiast samo—i po samogłosce (**nadziei, żmii**).

W 2 przyp. l. mn. po spółgłosce piszemy—yj, —ij (**Maryj, lili**).

## § 30. Końcówki—em,—ym (—im) i—emi,—ymi (—imi).

W deklinacji przymiotnikowej i zaimkowej, o ile mianownik liczby pojedynczej lub mnogiej kończy się na—e (—o), pisze się w końcówkach narzędnika i miejscownika liczby pojedynczej—em, oraz narzędnika liczby mnogiej—emi.

Gdy zaś mianownik liczby pojedynczej lub mnogiej kończy się na—y(—i), to pisze się w końcówkach narzędnika i miejscownika liczby pojedynczej—ym (—im), oraz narzędnika liczby mnogiej—ymi (—imi).



## PRZYKŁADY.

Dobre jabłko	Dobrem jabłkiem o dobrem jabłku
jedno jabłko	jednem jabłkiem
dobre jabłka	dobremi jabłkami
dobre woły	dobremi wołami
dobre kobiety	dobremi kobietami
dobry (syn, wół, stół)	dobrym (synem, wo- łem, stołem)
	o dobrym (synu, wo- le, stole)
dobrzy synowie	dobrymi synami
ale dobre chłopaki	dobremi chłopakami

Należy zapamiętać, że końcówka narzędnika liczby mnogiej nie zależy od rodzaju, lecz od końcówki mianownika liczby mnogiej.

## § 31. Przymiotniki z przyrostkiem—ski.

Przymiotniki z przyrostkiem—ski, utworzone od tematów na—k,—cz,—t, należy pisać przez—cki; od tematów na — d, przez—dzki; naprzykład: próżniacki (próżniak), tkacki (tkacz), świecki (świat), szwedzki (Szwed). Wszystkie inne piszą się przez—ski (patrz § 22).

## § 32. Mię, cię, się

piszą się przez ę.

## § 33. Dwóch, dwu.

Można pisać **dwóch** obok **dwu** i **obudwóch** obok **obudwu**. Ale tylko **obu**.

## § 34. Końcówki bezokoliczników.

Bezokoliczniki **biec, móc przysiąc, strzec, strzyc, zaprząć** i t. p. piszą się zawsze przez **c**.

Bezokoliczniki **gryźć, wieźć (wiozę), leźć** i **znaleźć** piszą się przez **ź**. Ale **wieść (wiodę)**.

## § 35. Bezokoliczniki na-**eć** i-**ić** (-**yć**).

Gdy w czasie przeszłym mówimy **słyszał, widział**, to w bezokoliczniku piszemy **widzieć, słyszeć**; gdy w czasie przeszłym mówimy **chodził, służył**, to w bezokoliczniku piszemy **chodzić, służyć** (—**ał—eć; —ił —ył**)—**ić** (—**yć**).

## § 36. Imiesłów zaprzeszły czynny.

W imiesłowie tym piszemy **ł** przed—**szy**; na przykład: **zjadłszy, startszy, znalazłszy**.

---

## CZĘŚĆ III.

## § 37. Pisanie łączne lub rozłączne.

1. Wyrażenia, złożone z przyimka i imienia, należy pisać razem, jeżeli mają znaczenie samoistnych przysłówków; na przykład: **pomału, zamłodu, zbliska, zdaleka, z nagłą, nakoniec, wkońcu** (ale: **na koniec miesiąca, w końcu wsi**).

Osobno piszemy przyimek, a osobno formę przypadkową (używaną, lub choćby nieużywaną

z innymi przyimkami), gdy połączenie jej z przyimkiem jest luźne, t. j. jeśli przyimek można łączyć z taką formą przypadkową, utworzoną od różnych przymiotników, na przykład: **po koleżeńsku, po polsku; z niemiecka, z węgierska.**

Również przyimek piszemy oddzielnie od formy przypadkowej przymiotnika, gdy ta używa się jako oddzielny przysłówek, i gdy całość przedstawia się jako luźny związek wyrazów; na przykład: **na biało, na czarno, na długo, w lewo, w prawo.**

Przy wyliczeniach: **po pierwsze, po drugie.**

2. **Codzień, coraz, coniemiarą** należy pisać razem (ale **co tydzień, co miesiąc, co rok**).
3. Złożone przyimki, jak **pomimo, wpoprzek, wpośród, poza, ponad** i t. d. piszą się razem, jeżeli przypadek imienia zależny jest od drugiego z nich, na przykład: **poza ławą (za ławą).**

Przeciwnie, piszą się one oddzielnie, gdy przypadek imienia zależny jest od pierwszego z nich; na przykład: **z pod ławy (z ławy), z pomiędzy książek (z książek).**

4. Piszą się razem wyrazy, uważane powszechnie za zrosty; na przykład: **dzieńdobry, dobranoc, gdziekolwiek, ładaco (=nicpoń), ładajaki (=lichy)**; o ile poczucie jedności takiej grupy wyrazów nie jest wyraźne, to trzeba je pisać oddzielnie; na przykład: **na wyprzódki, we śnie** i t. d.

Patrz słowniczek.

5. Końcowe—**by** pisze się zawsze łącznie z poprzedzającym wyrazem; na przykład: **robiłby, jeśliby, mybyśmy to zrobili.**
6. Częsteczkę **to** pisać należy osobno; na przykład: **byli to sami chłopci; dzień to był straszny. Ale bądźto, jakto, jużto (już to), nibyto, przeto.**

7. **Niema**=nie jest; **nie ma**=nie posiada. Naprzykład: **w domu niema światła; on nie ma (nie posiada) pieniędzy.**
8. Wyraz **nie**, jako przysłówek, pisze się oddzielnie; jako przedrostek — łącznie.

**Nie** pisze się rozdzielnie z czasownikami (słowami osobowemi, imiesłowami i bezokolicznikami), a z rzeczownikami, przymiotnikami, zaimkami i przysłówkami—razem. Naprzykład: **niepogoda, niesprawiedliwy, niektóry, niewdziecznie, ale; nie widzę, nie śmieć, nie mogąc.**

Zapamiętaj pisownię czasowników, stanowiących wyjątki: **niedowidzieć, niedosypiać, niedostawać** (=braknąć), **niecierpliwić się, nienawidzieć.**

Przy imiesłowach pisze się **nie** razem tylko wtedy, jeżeli imiesłów nabrał znaczenia jednolitego przymiotnika; naprzykład: **niepalący, niewyciężony.**

9. Częsteczka  **bądź**  pisze się oddzielnie, a **kolwiek** razem; naprzykład: **kto bądź, ktokolwiek.**

Patrz słowniczek.

## § 38. Przenoszenie części wyrazów.

1. Oddziela się składowe części wyrazu złożonego ale tylko wtedy, gdy stanowią one zgłoskę; naprzykład: **naj—obfitszy, za—drzeć, wodo—wstręt.**

Zapamiętaj: **ro—zum, inte—res, wyo—brażenie, o—biad o—błok, o—blec się** (ale **ob—lec** miasto), **o—braz, o—brok.**

2. Dzieli się wyrazy między samogłoskami; naprzykład: **o—aza, po—ezja, pa—uza, fe—udalny.** Nie dzieli się **au** i **eu** na początku wyrazów; naprzykład: **Au—strja, Eu—ropa.**

3. Dzieli się wyrazy między samogłoską i spółgłoską, po której idzie samogłoska; naprzykład: **ba-ba, ra-mię, to-czę, mo-rze, dro-dzy.**
4. Jeżeli na miejscu dzielenia wypada grupa dwóch lub więcej spółgłosek, to:
- a) przenosimy całą grupę spółgłosek do następnego wiersza, jeżeli od takiej grupy może się zaczynać wyraz polski; naprzykład: **ła-ska, fu-tro, ma-zgaj, ko-ści, ła-dny, u-sta, bli-żna, ba-zgrać, mi-strza, by-stry, i-skra, pu-zdro, ja-zda.**
  - b) jeżeli od grupy dwóch spółgłosek nie może się zaczynać wyraz polski, to jedną ze spółgłosek zostawiamy w pierwszym wierszu, a drugą przenosimy do następnego; naprzykład: **dziec-ko, szar-pać.**
  - c) grupę z trzech lub więcej spółgłosek, od której nie może rozpoczynać się wyraz polski, dzielimy tak, by mógł się on rozpoczynać od drugiej jej części, naprzykład: **ciast-ko, Piotr-ków, pier-ścień, wiśl-ny, garst-ka, mon-strum, chrzest-niak, Krasień-ski, cesar-stwo, potom-stwo, ptac-two.**
5. Wzory podziału grup wątpliwych.

br-n (srebr-ny)

ć-m (dzieć-mi)

cz-k (becz-ka)

cz-m (bacz-magi)

k-t (smok-tać)

l-gn (wil-gnać)

l-n (wał-ny)

l-ż (wil-żyć)

ł-b (kieł-basa)

ł-g (gał-gan)

ł-z (zoł-za)

ł-ż (mał-że)

ł-k (gał-ka)

l-w (mał-wa)

p-n (okrop-ny)

p-sz (lep-szy)

p-t (szep-tać)

r-d (har-dy)

r-dz (twier-dza)

r-t (tor-ty)

r-w (bar-wa)	k-sz (więk-szy)
s-kn (tęś-knota)	l-g (wil-ga)
t-k (mat-ka)	k-n (pięk-ny)
t-n (tęt-no)	m-sz (świádom-szy)
trz-n (wnętrz-ności)	sz-t (basz-ta)
ż-n (próż-ny)	sz-n (dusz-ny)
b-n (podob-ny)	

6. Gdy **j** następuje po spółgłosce lub po grupie spółgłosek, to nie bierze się go pod uwagę, czyli dzieli się wyraz tak, jakby tego **j** nie było; naprzykład: **Ma-rja, Au-strja, Da-nja**.
7. Istnieją wyrazy, w których trudno ustalić ilość zgłosek. Dzieje się to skutkiem skłonności do zastępowania **i** po samogłosce w wyrazach obcych przez **j**, zwłaszcza kiedy na **i** nie pada akcent. Dlatego należy zapamiętać pisownię wyrazów: **Bryze-ida, Chryze-ida, Dana-idy, Ene-ida, moza-ika, Mysze-ida, Nere-idy** i **Teba-ida**.

### § 39. Kropka po cyfrze.

Liczebniki porządkowe, o ile się ich nie wypisuje słowami, wyraża się cyfrą bez kropki wszędzie tam, gdzie nie ulega wątpliwości, że cyfra oznacza liczebnik porządkowy; naprzykład: w **IV wieku, w 20 tomie**. Jeśliby jednak jakaś wątpliwość zakraść się mogła, to należy po cyfrze postawić kropkę; naprzykład: w **I. tomie** (w pierwszym tomie), ale w **1 tomie** (w jednym tomie).

---

# SŁOWNICZEK.

## A.

abazur  
abonament  
abstrahować  
adherent  
aeroplan  
agent (ajent)  
Agezylausz  
akwarjum  
album  
aleja, alei  
aleluja, alleluja  
algebra  
algierka  
alkierz  
alkaloidy  
alkohol  
Alojzy  
ampułka  
angielski  
anyż  
apanaże  
arcyksięstwo  
arendarz  
areszt  
arjanin  
arszenik  
artykuł

Attyka  
Austria  
aż  
ażeby

## B.

bagaż  
ballada  
bandaż  
bądź co bądź  
bądź jak bądź  
bądźto  
benzyna  
bezliku  
bezmąła  
bez porównania  
bez ustanku  
bez wątpienia  
bez zaprzeczenia  
beze mnie  
biblja  
bibljoteka  
biec  
biegun  
bierzmowanie  
biografja  
biskopt  
biuro

biust  
biżuterja  
bliski  
bliższy  
blond  
błahy  
bohater  
Bohdan  
bomba  
bombonierka  
boski  
bój  
bóstwo  
bransoleta  
brewjarz  
bronz  
brózda  
bruljon  
brusznica  
brutto  
Bryzeida  
buchalter  
buhaj  
bukszpan  
buljon  
bulla  
bulany  
buława  
Bułgarja

burmistrz  
burza  
butonierka  
buzdygan  
byle co  
byle gdzie  
byle kto  
bynajmniej

**C.**

celuloid  
centnar  
centurja  
centymetr  
cenzura  
ceremonja  
chaber  
chan  
charakter  
chart (pies)  
chępie się  
chemja  
chichotać  
chinina  
Chiny  
chlastać  
chluba  
chlupać  
chlustać  
chlonać  
chochlik  
choina  
chorągiew  
chrapy  
chromy  
chropawy  
chróst  
chrupać  
chrystjanizm  
Chryzeida

chrześcijanin  
chrzest  
chór  
chów (chować)  
ciemierzycza  
ciężar  
cmentarz  
co bądź  
co chwila  
co do joty  
codziennie  
codzień  
co godzina  
cokolwiek bądź  
co lepszy  
co miesiąc  
comiesięcznie  
co najmniej  
coniemiara  
co noc  
co prędzej  
coraz  
corocznie  
co rok  
co rychlej  
cośkolwiek  
coś niecoś  
co tchu  
co tydzień  
co większy  
co za  
córka  
cukier  
Cyrenejczyk  
cyrkiel  
czaić się  
czcionka  
czereśnia  
czem prędzej  
czołno  
czyhać  
czyj bądź

czykolwiek  
czyż  
ćwierćwiekowy

**D.**

dagerotyp  
Danaidy  
Daniel (imię)  
daniel (zwierzę)  
Danja  
dążyć  
debjut  
dentysta  
dęty  
diachyl  
diagnoza  
diakon  
dialekt  
dialog  
diament  
diecezja  
dieta  
djabeł  
djak  
dlaczego  
dlatego  
dłoto  
dłubac  
dobranoc  
docna  
doczysta  
dodnia (rano)  
do dziś dnia  
dojrzały  
dokąd bądź  
dokądkolwiek  
dokoła  
dokument  
do licha  
do niczego  
do niedawna



dookoła  
do ostatka  
dopiero co  
dopóki  
dopóty  
dopóźna  
doprawdy  
do rana  
doreszty  
dorówna  
dosiąć (dosięgnęć)  
dostrzec  
doszczętu  
dotąd  
dotychczas  
dowoli  
drapieżny  
drażnić  
driada  
driakiew  
druh  
druid  
drukarnia  
drut  
družba  
drzazdźka  
dukat  
dwóch (ale dwu)  
dwóchsetny  
dwójka  
dwudziesty  
dwuletni  
dwunasty  
dynia  
dyrekcja  
dyrygent  
dyspensa  
dywizja  
dyzunita  
dzieńdobry!  
dzień w dzień  
dziesięćkroć

dziewięćkroć  
dźwignia  
dźdźysty  
dźokej  
dżuma

### E.

edukacja  
egoista  
egzamin  
egzekucja  
egzekwje, egzekwii  
egzemplarz  
egzystencja  
ekierka  
ekscelencja  
ekshumacja  
ekskursja  
ekspedycja  
ekspiacja  
eksploatacja  
eksplozja  
eksportacja  
eksproprjacja  
ekstrakt  
ekwipaż  
elegancja  
elekcja  
elementarz  
elipsoida  
emancypacja  
emigracja  
Eneida  
energja  
entuzjazm  
epidemja  
epilepsja  
epopeja, ei  
erudycja  
esencja

etjuda  
etykieta  
ewangelja

### F.

familja  
fantazja  
farbiarnia  
farbiarz  
farmacja  
feljeton  
ferje  
fermentacja  
feudalizm  
fiaker  
fiasko  
figiel  
filantropja  
filharmonja  
filja  
filipika  
filologja  
filozofja  
filuterja  
finanse  
fioletowy  
fiolek  
fiord  
fisharmonja  
fizjognomja  
fleksja  
flotylla  
fluksja  
foljał  
fontanna  
fortepian  
fortyfikacja  
fotografja  
Francja  
Francuz, Francuzka

francuski, francuska  
fryzjer  
fujarka  
fuksja  
fundament  
funt  
funkcja  
funkcjonariusz  
furja  
furtjan  
fuzja

### G.

Gabrjel  
gałązka  
gama  
gdyby  
gdyz  
gdzie bądź  
gdzieby  
gdzie indziej  
gdziekolwiek  
gdzie niegdzie  
gdzieś tam  
gdzieżby  
general (jeneral)  
genjusz  
geografja  
georginja  
geranja  
gest  
giaur  
Giedymin  
gielda  
giemza  
Gierka  
giermek  
gierylasz  
Giewont  
gimnazjum

gipjura  
głownia  
głównie  
głupiec  
gnuśny  
Goljat  
góra  
grabież  
grabieżca  
gramatyka  
grawjura  
grubjanin  
gubernja  
guma  
gzymś  
gzegzółka

### H.

habilitacja  
habit  
haftka  
haft  
hajdamak  
hajduk  
hak  
hala  
halabarda  
halerz  
Halina  
hałas  
halastra  
hamak  
hamować  
bandel  
Hania  
hańba  
haracz  
harap  
harc  
barcap  
hardy  
barem

barfiarz  
harmider  
harmonja  
haruję  
hart  
hasać  
hasło  
haszysz  
haust  
hazard  
heban  
hebel  
Hebrajczyk  
heca  
hegemonja  
hejl  
hejnał  
hektar  
hejże  
heljotrop  
hełm  
hemoroidy  
heraldyka  
herb  
herhata  
heretyk  
hermetyczny  
heroina  
herold  
herszt  
het  
hetka  
hetman  
hiacynt  
hiena  
hierarchja  
hieroglif  
Hieronim  
higjena  
hiperbola  
hipnotyzm  
hipochondrja

hipokryta  
 Hipolit  
 hipopotam  
 hipoteka  
 hipoteza  
 historia  
 Hiszpanja  
 hodowla  
 Holandja  
 hojny  
 hola!  
 holować  
 hołd  
 hołota  
 hołysz  
 hołubce  
 homar  
 honor  
 hop!  
 horda  
 horoskop  
 horyzont  
 gospodar  
 hostja  
 hotel  
 hrabia  
 hubka  
 huf (hufiec)  
 huk  
 hulać  
 hultaj  
 humor  
 hunewot  
 huragan  
 hurgot  
 hurmem  
 hurt  
 husarja  
 busyta  
 huścić  
 huta  
 hycel

hydra  
 hymn

I.

idea, idei, idee, idea,  
 ideje, idej, ideom,  
 ideami, o ideach  
 idylla  
 ile bądź  
 ilekolwiek  
 ilekroć  
 Iljada  
 Iljon  
 iluminacja  
 ilustracja  
 ilustrowany  
 iluzja  
 imaginacja  
 imbir, imbir  
 immatrykulacja  
 impertynencja  
 imperjum  
 improwizacja  
 Indjanin  
 informacja  
 infuła  
 inhalacja  
 inicjał  
 inkwizycja  
 inowierca  
 inspektor  
 instytucja  
 inteligencja  
 interpunkcja  
 interregnum  
 inżynier  
 ironja  
 Izabella  
 iż

J.

Jacenty  
 Jagiello  
 jak, bądź  
 jakby  
 jaki bądź  
 jakkolwiek  
 jako też  
 jako to  
 Jakób  
 jakto?  
 jałmużna  
 Jankiel  
 Jantsekjang  
 jarmułka  
 jarmuż  
 jarząbek  
 jarzębina  
 jarzmo  
 jarzyć się  
 jarzyna  
 Jasy (Jassy)  
 jasyr  
 Jehowa  
 jeż  
 jeżyna  
 jowjalny  
 Józef  
 juhas  
 junak  
 junkier  
 jutrzienka  
 już też  
 już to — jużto

K.

kabrjolet  
 kadłub  
 kabał

kalafjor  
 kalafonja  
 kalejdoskop  
 kalendarz  
 kaligrafja  
 kałamarz  
 kałuża  
 kamaryla  
 kamelja  
 Kamilla  
 kanonier  
 kanonja  
 karabinier  
 karjera  
 kasa  
 kasjer  
 kastanjety  
 kasztelanja  
 katechizm  
 kawalerja  
 kauczuk  
 kądział  
 kąkol  
 kąpiel  
 kąsek  
 kąć  
 kedyw  
 kefir  
 kelner  
 kiedy bądź  
 kiedy indziej  
 kiedykolwiek  
 kiedy niekiedy  
 kiedyż  
 kielich  
 kielnia  
 kiel  
 kielb  
 kielbasa  
 kielzać  
 kiep  
 kiepski

kierat  
 kiermasz  
 kierować  
 kierunek  
 kieszeń  
 kilkakroć  
 kilkaset  
 kinkiet  
 kiosk  
 kirasjer  
 klasa  
 klawjatura  
 kleik  
 Klemens  
 klient  
 klomb  
 kłóć, kłół (ale kłuję)  
 kłótnia  
 knieja, kniei  
 knuć, knuję, knuł  
 koafjura  
 koalicja  
 kojarzyć  
 kolacja  
 kolej, kolei  
 kolęda  
 kolonja  
 kolonizacja  
 kołnierz  
 Kołomyja  
 komedjant  
 kominiarz  
 komisarz  
 kompanja  
 kompozycja  
 kompromitacja  
 komunja  
 komunikacja  
 konduita  
 konfederacja  
 konferencja  
 konfesjonal

konjak  
 konjugacja  
 konkluzja  
 konkurs  
 konserwa  
 konsola  
 Konstancja  
 konstatować  
 konstelacja  
 konstrukcja  
 konstytucja  
 konsul  
 konsument  
 konsyljarz  
 konsyljum  
 konsystorz  
 kontroler  
 kontrybucja  
 konwalja  
 konwersacja  
 konwulsje  
 kopja  
 korekta  
 korepetycja  
 korespondencja  
 koroniarz  
 koronjusz  
 korsarz  
 korzeń  
 korzyść  
 kosmografja  
 kostjum  
 kosynier  
 koszławy (kośławy)  
 krajczy  
 krajoznawstwo  
 kraśny  
 krezka (kreza)  
 krokiet  
 krokiew  
 król  
 królik

kruczata  
 Kruszwica  
 kryształ  
 krzemień  
 krzyż  
 ksiądz  
 księżę  
 kształt  
 kuchnia  
 kucja  
 Kujawiak  
 kujawiak (taniec)  
 kukielka  
 kulbaka  
 kumpie  
 kumys  
 kuna  
 kundel  
 kupiec  
 kuracja  
 kurhan  
 kurjer  
 kurtyna  
 kurz  
 kuśnierz  
 kuźnia  
 kwadrans  
 kwestja  
 kwestjonariusz  
 kwitarjusz

**L.**

laboratorium  
 lada co (=cokol-  
 wiek)  
 ladaco (=nicpoń)  
 lada jaki (=jakikol-  
 wiek)  
 ladajaki (=liczy)  
 lada jako (=jakkol-  
 wiek)

ladajako (=niedbale)  
 lada kto  
 laik  
 lakier  
 lamentacje  
 lampiarz  
 lampjon  
 laso  
 łąc się  
 legenda  
 legja  
 legjon  
 legumina  
 lejc, lejca, lejców  
 lekcja  
 lekki  
 lemiesz  
 leśniczostwo  
 lewjatan  
 lewkonja  
 leżć, leżcie  
 liana  
 lilja  
 limonjada, limonada  
 Lion, lionski  
 litanja  
 lód (lodu)  
 lud (ludu)  
 ludoznawstwo  
 lufa  
 lufka  
 lukier  
 lukrecja  
 luneta  
 lustracja  
 lutnia  
 luźny

**Ł.**

ładunek

łaźnia  
 łokieć  
 łotrostwo  
 łotrowski  
 łowiec  
 łóżko  
 Łucja  
 łupiestwo  
 łupież  
 łuska  
 łut  
 łyżwiarz

**M.**

macierz  
 macierzanka  
 maczuga  
 Madonna  
 magazynier  
 magiel  
 mahometanin  
 mahoń  
 Małgorzata  
 mało co  
 małoletni  
 małomówny  
 małż  
 małżonek  
 maniera  
 manja  
 mankiet  
 mantyla  
 marcypan  
 Marjanna  
 marjonetka  
 markietanka  
 marmelada, marmo-  
 lada  
 marmur  
 marnotrawstwo

marszałkostwo	mimowoli (= nieu-	mrużyć
marzenie	myślnie)	mrzonka
masa	mimo woli (=wbrew	mufka (zarękawek)
masarnia	woli)	murzyn
masarz (właściciel ma-	mineralogja	muskul
sarni), ale masaż	minjatura	mustra (musztra)
(zabieg higienicz-	miocen	muszkiet
ny)	mirra	muszka
Matka Boska	mirt	musztarda
matrjarchat	misja	muślin
Mazur	misjonarz	muzułmanin
mąż	mistrzostwo	Myszeida
medaljon	mistrzowski	myślistwo
medjum	mitraljeza	myśliwski
Mekka, w Mecce	mizerja	mżyć, deszcz mży
melancholja	wleć, miele, mell	
meljoracja	młodzież	
melodja	mlócić	
memorjał	mnich, mnisi	<b>N.</b>
mendel	mniej więcej	na biało
menażerja	mniejsza o to	nabokl
mennica	mnóstwo	na bok (odłożyć)
mesjanizm	modrzew, modrzewia	na boku
Mesjasz	Mojżesz	na brudno
męczennik	mojżeszowy	na chybi trafi
męczeństwo	mokka	naco (=w jakim
męski	monarchja	celu)
męstwo	monstrancja	na codzien
mężczyzna	Morskie Oko	nacóż
miauczeć	morze (obszar wodny)	na czas
miazmat	ale może (być może)	na czasie
Mickiewicz	morzyć	na czczo (naczczo)
mickiewiczowski	mosiądz	na czele
mieszkać	motto	na czysto
miękki	mozaika	nadal
miljard	możnowładca	nadaremnie (no)
miljon	możnowładztwo	nadarmo
mimochcą	moździerz	nadedniem
mimochodem	móc	nade mnie
mimo tego	mówca	nadewszystko
mimo to	mrówka	na długo
mimowiednie	mrugać	na dobitek

na dobitkę  
 na dobre  
 na dole  
 nadomiar  
 na domysł  
 na dół  
 nadto  
 nadwierać  
 nadwyżka  
 na dziś  
 nadzwyczaj  
 na górę  
 na górze  
 nagwałt  
 najaw  
 najawie  
 najeżdźca  
 najprzód  
 najście  
 na jutro  
 nahajka  
 na karb  
 nakładca  
 nakłóc, nakłuję, na-  
 klól  
 nakluwać  
 nakoniec  
 nakrzyż  
 naksztalt  
 nalewo (na lewo)  
 namiestnikostwo  
 namiestnikowski  
 na miękko  
 nanie  
 na nowo  
 nań  
 na odchodnem  
 naodwrot  
 naogół  
 naokaz  
 naoklep  
 naokoło

naokół  
 naonczas  
 naopak  
 naostatek  
 naoścież  
 naoslep  
 naówczas  
 na pamiątkę  
 napamięć  
 napewno  
 napoczekaniu  
 napodorędziu  
 napogotowiu  
 napokaz  
 napoły  
 napoprzek  
 na potem  
 napowrót  
 napozór  
 napół  
 na później  
 naprawdę  
 naprawo (na prawo)  
 naprędce  
 naprost  
 na próbę  
 napróżno  
 naprzebój  
 naprzeciw  
 na przedzie  
 naprzekór  
 naprzelaj  
 naprzemian  
 naprzestrzał  
 na przodzie  
 naprzód  
 naprzykład  
 naraz  
 narazie  
 nareszcie  
 narozcież  
 narówni

narzecze  
 narzeczony  
 narzędzie  
 naschwał  
 naskos  
 na skutek  
 na sprzedaż  
 na sucho  
 na surowo  
 naścieżaj  
 natenczas  
 na teraz  
 nato (=w tym celu)  
 natomiast  
 natręctwo  
 na trzeźwo  
 natychmiast  
 naukos  
 naumor  
 na uwięzi  
 na wewnątrz  
 na wieki wieków  
 nawierzch  
 nawieść, nawiodę  
 nawieźć, nawiozę  
 nawpół  
 nawprost  
 nawskroś  
 nawspak  
 nawściąż  
 nawylot  
 nawypłat  
 na wyścigi  
 na wyprzedki  
 nawywrót  
 nawzajem  
 nawznak  
 na wzór  
 nazabój  
 nazajutrz  
 na zawsze  
 na zewnątrz

na złość  
 na znak  
 Nereidy  
 netto  
 nibyto  
 nic a nic  
 niebardzo  
 niebawem  
 niebezpieczeństwo  
 niebogato  
 niebogaty (=ubogi)  
 nieboski  
 nieboszczka  
 niebożę  
 niecały  
 niechajno  
 niechluj  
 niechno  
 niechrześcijański  
 niechybny  
 niechże  
 niecnota  
 nieco  
 niecodzienny  
 nie codzień  
 nie czas  
 niedługi (=krótki)  
 niedobry (=zły)  
 niedobrze (=źle)  
 niedostawać (=brakować)  
 niedosycić (=za mało)  
 niedosypiać  
 niedość (=za mało)  
 niedoświadczenie  
 niedoświadczony  
 niedowarzony (=nie-dojrzały)  
 niedozwolony (=za-broniony)  
 niedrogi (=tani)  
 niedrogo (=tanio)

nieduży (=mały)  
 niedwuznaczny  
 niedyskrecja  
 nie dziw  
 niegaszone wapno  
 niegościnnie  
 niegramatyczny  
 niehigieniczny  
 nieinaczej  
 niejaki  
 niejeden  
 niejednaki  
 niejednakowy  
 niekatolicki  
 niekiedy  
 niekonieczny  
 niekontent  
 niekształtny  
 niekada  
 niekądajaki  
 nielepszy  
 nie ma (=nie posiada)  
 niema (=nie jest)  
 niemają  
 niemasz (=nie jest)  
 niemiecyczna  
 niemili  
 niemłody (=podsta-rzały)  
 niemniej (tem nie-mniej)  
 niemożliwy  
 nie można  
 nienajdłużej (szy)  
 nienajgorzej (szy)  
 nienajdrożej (szy)  
 nienajlepiej (szy)  
 nienajwiększy  
 nie należy  
 nienależyty  
 nieoceniony (=cenny)  
 nieopodal

niepiękny (=brzydki)  
 niepocziwy (=zły)  
 niepohamowany  
 niepopularny  
 nie potrzeba  
 nieprawda  
 nieprędko  
 nierad  
 nieraz  
 nierozum (=głupota)  
 nierychło  
 nierzadko  
 nierząd  
 nieskażony  
 nieskończenie  
 niesława  
 niesmak  
 niespełna  
 nieswój  
 nietakt  
 nietoperz  
 niewart  
 nieważki  
 niewiara  
 niewiele  
 niewypowiedzianie  
 niewywczas  
 niezadługo  
 niezamężna  
 niezbyt  
 niezmierny  
 nieżonaty  
 nigdzie indziej  
 nikiel  
 nioby  
 niski  
 niżli  
 niższy  
 noc w noc  
 Noe, Noego, Noem  
 nonsens  
 nowella, noweł



Nowy Rok  
nóż  
numer

**O.**

oba, obu  
obadwa, obudwu, obu-  
dwóch, obydwóch  
obeźreć się  
oblec, oblekę  
oblec, oblegnę  
obmyśleć  
obrzynać (nożem)  
obstrzyc  
obuć, obuże, obuł  
obwarzanek  
obżynać (sierpem)  
ochędóstwo  
ochrypnąć  
ochrzcić  
o co  
odchrząknąć  
oddawna  
od dołu  
od dziś  
ode mnie  
Odesa, Odessa  
od góry  
odgryźć  
od jutra  
odkaslnąć  
odkąd  
odkosza  
odkrząknąć  
odnaleźć  
odniedawna  
odnowa (=na nowo)  
odpróć, odpruje, od-  
prół, odpróty  
odpruwać

odprząc  
odpust  
odrazu  
odrosnąć, odrość  
od rzeczy  
odrzwia  
odstrzyc  
odsuwać  
odsyłać  
od tak dawna  
odtąd  
Odyseja, Odyssea  
Odyseusz, Odysseusz  
odzież  
odżynać (sierpem)  
ofensywa  
ofiara  
ogolaczać  
ogorzały  
ogórek  
ohyda  
o ile  
ojcostwo  
ojcowski  
Ojców  
okamgnienie  
okielzać, okielznać  
okoń, okuń  
okupacja  
okuwać  
oleander  
Olgierd  
oligarchja  
oltarz  
o mało co  
opatrność  
opjum  
opłókać  
orangutang  
oranżerja  
orografja  
ortografja

orzecz  
orznać, orznać  
osiągnąć, osiągnąć  
osiół, osieł  
osiem, ośm  
osnuwać  
ostrzec, ostrzegeć  
ostrzyc, ostrzygęć  
oszustwo  
o tyle

**P.**

pacjent  
padyszach  
pakier  
pakiet  
pancerz  
parjas  
Paryż  
parzyć  
pasaż  
pasażer  
pasjans  
pasmo, w paśmie  
pasorzyt  
pasport, paszport  
paskwil  
pasztet  
patriarcha  
patrjota  
patrzyć, patrzemy,  
patrzył  
patrzyć, patrzemy,  
patrzył  
Pawia (ulica)  
Pawja (miasto)  
pawjan  
paznogieć, paznokieć  
pedjatrja  
pejzaż

pendzel  
penjoar  
pensja  
pensjonarz  
pergamin (pargamin)  
perfumy  
perjodyczny  
personel (personal)  
perswazja  
perz  
perzyna  
pesymista  
piano  
piedestał  
piegża  
pieniądz, pieniądze,  
pieniędzy, pieniąd-  
mi, o pieniądzach  
pieprz  
pieróg (piróg)  
pierzchać  
pięćdziesiąt  
piętnaście  
pigulka  
pijar  
pijus (=pijak)  
pikieta  
pion  
pionier  
piosenka, piosnka  
pióro  
piroga (łódź)  
piskorz  
Pius (imię)  
piuska  
plakietka  
planimetria  
pleć, pielę, pełł  
planeta  
pliocen  
plomba  
plugastwo

plugawy  
plusk  
planeta (=chmura)  
płoczzanin  
płonny  
płókać, płócze  
płótno  
pobiec  
pobliski  
po bożemu  
po bratersku  
po chłopsku  
pochopny  
pochrząkiwać, po-  
krząkiwać  
po chrześcijańsku  
pocichu  
pociemku  
poco?  
pocóz?  
po cudzoziemsku  
poczem (=następnie)  
po czemu  
poczesny  
pocztmistrz  
pocztyljon  
po czwarte  
po dawnemu  
podczas  
poddostatkiem  
podejrzewać, podej-  
rzywać,  
poderznąć, poderznąć  
podkówka  
podkuwać  
podleżeć  
podnóże  
po domowemu  
podówczas  
podpułkownik  
podrzynać (nożem)  
podstrzyc

podsuwać  
podścielać  
po dwóch  
podwórze  
podwyżka  
podziać się, podzieć  
się  
po dziś dzień  
po europejsku  
poezja  
po francusku  
pogorzelec  
po grecku  
po grubjańsku  
pogryźć  
pohaniec  
poić, poję, poisz, poi,  
poimy, pój  
po ile?  
po jednemu  
pojedyńczy  
pojutrze  
pokier, poker  
pokłócić się  
poklóc, pokluję, po-  
klól  
po kolei  
po koleżeńsku  
po królewsku  
pokrótce  
pokryjomu  
po książęcemu  
polec, polegne  
policja  
polinjować  
politura  
Polonja  
po ludzku  
po łacinie  
południe  
po macoszemu  
pomaleńku

pomalutku	Portugalja	póldziesiąta
pomalu	portjer	pólka
po męsku	portjera	pólosma
po mistrzowski	po rusku	półpięta
po mojemu	po rycersku	pólsiodma
pomóc, pomogę	porządek	pólszosta
pompa	porzeczka	półtora
pompjer	po sąsiedzku	półtrzecia
ponad	posesja	póty
po naszymu	po staremu	pózny
poncz	po staroświecku	preludjum
poniekąd	postrzec	prerje
po niemiecku	postrzyc	pretensja
poniewczasie	postument	pretorjanin
pons	po swojemu	prezbiterjum
ponsowy	posyłać	prezent
ponury	po szlachecku	prezesostwo
po ojcowsku	pośpiech	prezydent
poomacku	pośrodku	pręgierz
po ósme	pośród	Priam
po pańsku	potem (=później)	prior
po pas	poto (=w tym celu)	probierz
po piąte	potrochu	probostwo
po pierwsze	potrosze	procesja
po pijanemu	po trzecie	proch
popod	po trzeźwu	profesor
po polsku	po turecku	proletarjusz
po południu	po twojemu	promocja
po północy	po warjacku	proporcja
poprostu	po miejsku	protokół
popróc, popruję, popról	powierzchnia	provincia
poprószyć	powrót	prozaik
popróty	powtarzać	prozodja
poprzez	po wtóre (powtóre)	próba
po przyjacielsku	poza (domem)	próchno
poprzysięc	pozszywać (poze- szywać)	próc, pruję, prół
po raz pierwszy	pójde	prószyć
porażenie	póki	prózny
porcja	półczwarta	przebiec
porohy	póldarmo	przecież
po rosyjsku	póldwunasta	przede dniem
		przede mną

przede mnie  
 przedewszystkiem  
 przed południem  
 przedtem  
 przedwczoraj  
 przegryźć  
 przejażdżka  
 przejrzysty  
 przekłóć, przekłuję,  
 przekłól  
 przekłoty  
 przekłuiwać  
 przemóc  
 przepłókać  
 przeprząć  
 przerębla  
 przesłuchiwać  
 przestrono, przestron-  
 no  
 przestrzec  
 przysyłać  
 prześcierać  
 prześlizgnąć się,  
 prześliznąć się  
 przetłumaczyć  
 przeto  
 przewieźć, przewiozę  
 przewódca  
 przeze mnie  
 przezeń  
 przezrocze  
 przybiec  
 przyczem  
 przykuwać  
 przymrużyć  
 przyprószyć  
 przyprząc  
 przyrząd  
 przyrzekać  
 przysiąc  
 przysmażyć  
 przyszyć

przysuwać  
 przysyłać  
 przyszpilić  
 przyspieszyć  
 przyśrubować  
 przytem  
 pszczoła  
 pszenica  
 publiczny  
 puch  
 pugilares  
 pugiuał  
 puhacz  
 puhar  
 puklerz  
 pułk  
 pułkownik  
 pumeks  
 pustelnia  
 puścić

**R.**

racja  
 radca  
 radczyni  
 radjum  
 radosny  
 radośnie  
 Radziwiłł  
 rakietą  
 rapier  
 raport  
 raz po raz  
 raz wraz  
 raz za razem  
 recenzja  
 redakcja  
 refektarz  
 registr, rejestr  
 regencja  
 regjon, rejon  
 reguła

rekolekcje  
 rekonwalescencja  
 rekreacja  
 rekrutacja  
 religja  
 relikwje  
 relikwjarz  
 reljef  
 reparacja, reperacja  
 repetycja  
 republika, republika  
 restauracja  
 reszta  
 rezonans  
 rezurekcja  
 rękojmia  
 rok po roku  
 rok rocznie  
 rok w rok  
 rok za rokiem  
 romboid  
 rondel  
 Rosja  
 rotmistrzostwo  
 rotmistrzowski  
 rozbiec się  
 rozdmuchiwać  
 rozdrażnić  
 rozgardjasz  
 rozgryźć  
 roziskrzyć się  
 rozkuwać  
 rozlec się  
 rozleźć się  
 rozpróc, rozpruję,  
 rozpról  
 rozpróty  
 rozpruwać  
 rozprząc  
 rozsada  
 rozsnuwać  
 rozsuwać

rozárubować  
 rozwieść, rozwiodę  
 rozwieźć, rozwiozę  
 równy  
 różga  
 róża  
 różny  
 różdźka  
 ryzyko  
 ryż  
 rzadki  
 rząd  
 rzecz  
 rzecz  
 rzeczownik  
 rzeczpospolita, rze-  
 czypospolitej  
 rzeka  
 rzemięń  
 rzemienny  
 rzemiosło  
 rzepa  
 rzesza  
 rzeszoto  
 rzeński  
 rzetelny  
 rzewny  
 rzeźbiarz  
 rzeźnik  
 rzeźwy  
 rzępolić  
 rżęsa  
 rżęsisty  
 rznąć, rznąć  
 rzodkiew  
 rzucać  
 Rzym  
 rżysko

sakiewka  
 sakrament  
 sam na sam  
 sanatorjum  
 sankjuloła  
 Sapiaha  
 satysfakcja  
 scedzić  
 scerować  
 schadzka  
 schemat (szemat)  
 schizma (szyzma)  
 schizmatyk  
 schlebiać  
 schłonać  
 schłopieć  
 schmurzyć się  
 schody  
 schorzały  
 schować  
 schronić się  
 schrupać  
 schudnąć  
 schwyć  
 schylić  
 scukrzeć  
 szernieć  
 szcerstwieć  
 szęsać  
 szęznąć  
 sekretarjat  
 sekularyzacja  
 selcerska woda  
 seminarjum  
 senjor  
 sens  
 sentencja  
 separacja  
 sepja  
 serja  
 serduszko  
 serjo

sesja  
 sewrska porcelana  
 sezon  
 sfera  
 sfukać  
 siedem, siedm  
 siedemdziesiąt, siedm-  
 dziesiąt  
 siedemkroć, siedm-  
 kroć  
 siedemset, siedmset  
 siermiega  
 sierść (szerść)  
 siódmy  
 sirocco  
 skabjoza  
 skalpel  
 skandal  
 skandować  
 skaplerz (szkaplerz)  
 skarcić  
 skarłowacieć  
 skarpa (szkarpa)  
 skarpetka (szkarpetka)  
 skasować  
 skazać  
 skazić  
 skąd  
 skądkolwiek  
 skąpać się  
 skierować  
 skinąć  
 Skirgiello  
 skleić  
 skłęsnąć  
 skradać  
 skłamać  
 skłonić  
 skłóć, skłuję, skłół  
 skojarzyć  
 skompromitować  
 skonać

**S.**

safjan

skonstatować  
 skorpion  
 skorzystać  
 skosić  
 skostnieć  
 skosztować  
 skóra  
 skraść  
 skreślić  
 skrócić  
 skrepować \*  
 skrofuly  
 skroić  
 skrupul  
 skrzążyć  
 skrwawić  
 skryć  
 skryzalizować się  
 skrytykować  
 skrzepnąć  
 skrzesać  
 skrzywdzić  
 skrzyżować  
 skubać  
 skulić się  
 skupić  
 skurcz  
 skusić  
 skuwać  
 skwaśnieć  
 słonka, słomka (ptak)  
 Słowianin  
 smalec (szmalec)  
 smażyć  
 smętarz  
 smuga  
 sodalicja  
 spaczyć się  
 spadek  
 spakować  
 spalić  
 spanoszyć się

sparaliżować  
 sparzyć  
 spasiony  
 specjalista  
 specjal  
 spekulacja  
 spencer  
 sperka, szperka  
 spędzić,  
 spętać  
 spiąć  
 spieniężyć  
 spierać się  
 spiętrzyć się  
 spijać  
 spisek  
 spiż (metal)  
 Spiż (Spisz), spiski  
 spiżowy  
 splamić  
 splatać  
 spleść  
 spleśnieć  
 splondrować  
 splunąć  
 spłacić  
 splaszczyc  
 spławić  
 spłonąć  
 spłowieć  
 spłókać  
 spłynąć  
 spocząć  
 spoglądać  
 spojrzenie  
 spokornieć  
 spolszczyć  
 sponiewierać  
 sport  
 sporządzić  
 sposepnieć  
 spostrzec

spotnieć  
 spotwarzać  
 spoufalić  
 spoważnieć  
 spowodować  
 spóźnić się  
 sprawdzić  
 sprośnie  
 sprostować  
 sprosny  
 spróbować  
 spróchniały  
 spróchnieć  
 spróc, spruję, spról  
 sprycha (szprycha)  
 sprząc  
 sprzątnąć  
 sprzeciwić się  
 sprzeczać się  
 sprzedać  
 sprzedaż  
 sprzeniewierzyć  
 sprzymierzyć się  
 spudłować  
 spustoszyć  
 spuścić  
 spychać  
 srebro  
 stalle, stale, w stal-  
 lach, w stalach  
 staluga, sztaluga  
 stamtąd  
 stanca  
 stancja  
 stangret (sztangret)  
 stanieć  
 Stanisławostwo  
 stanisławowski  
 Stany Zjednoczone  
 stargać  
 starostwo  
 starożytny

statua, statuy albo statui, statuę, sta- tuą	struć, struję strudzony struna	suszarnia sutanna (sutana) suterena (suteryna)
statuy albo statuje, statuj, statuom, statuami, statuach	strupieszają strus strwonić	suwać swawola sworzeń
stelmach	strwożyć się	Sybillą
stempel	strychulec	Syjam
stenografja	strzał	syjamski
stereometrja	strzaskać	Syjon
sterta	strząsnąć	syjonista
stetryczec	strzec	syjonizm
stęchnąć	strzemię	symbol
stępić	strzęp	symetrja
stęsknić się	strzyc	symfonja
stężeć	strzykać	symonja
stiuk	stubarwny	sympatja
stłoczyć	student	sympozjon
stłuc	studnia	Synaj
stłumić	stukać	synostwo
stoczyć	stulecie	synowski
stoik	stutysiączny	szalbierz
stokrotka	stwardnieć	szalwja
stopić	stwierdzić	szampinjon
stosunek	stworzyć	szampjon
stowarzyszenie	stykać się	szarmanterja
strajk	subjekcja	szarpie
Strassburg	subjekt	szczegół
strassburski pasztet	subordynacja	szczygiel
strategja	subtelny	szelmostwo
stratować	sufiks	szelmowski
strawić	sufraganja	szermierz
straż	sugestja, suggestja	szerszeń
strącić	sukcesja	sześdziesiąt
streścić	suknia	sześćset
stręczyć	sułtan	szewjot
stronica (stronnica)	suma (summa)	szewski, szewcki
stronnictwo	sumienie	szewstwo, szewctwo
stropić się	sumować	szeslong
stróż	suplikacje	szklanny (szklany)
struchleć	surogat (surrogat)	szklarz
strucla	surowy	szkopuł

szlachectwo  
szlifa  
szlifierz  
szlochać  
szmaragd  
szmuklerz  
sznur  
Szopen, Chopin  
szopenowski  
szósty  
szparag  
szpicruta  
szpieg  
szpiegostwo  
szpik  
szpinak  
szpunt  
szron  
szrut (śrut)  
sztuciec  
sztukaterja  
szturchać, szturkać  
szturchaniec  
szytygar (styggar)  
szuhrawstwo  
szwagier  
Szwajcar  
szwajcar (odźwierny)  
Szwecja  
szwedzki  
szyfonierka  
szyling  
szylkret

**S.**

ściąg  
ściągać  
ściec  
ściek  
ściemnić się

ścierka  
ściernisko  
ścierń  
ścierpieć  
ścierpnać  
ścierwo  
ścieśniać  
ścieżka  
ścigać  
ścinać  
ścisk  
ściskać  
ścisłość  
ścisnąć  
ściśle  
ślamazarny  
ślaz  
Śląsk  
śląski  
śledź  
śledzić  
śledziona  
ślepnąć  
śliski  
ślub  
ślusarstwo  
ślusarz  
śluz  
śluzga  
śmiecić  
śmiga  
śmigać  
śmigus  
śnić, śnimy  
śnieć, śnieci  
śnieżny  
śniący  
śniączka  
śpiczlerz  
śpiczrz  
śpiczasty  
śpieszny

śpiewać  
śpię, śpisz  
śpioch  
śpioszka  
śpizarnia  
śreżoga, śreżoga  
śród (=pośród)  
śruba (szruba)  
śrut, szrut  
świerszcz  
świeżuchny  
świętokradca  
świętokrzyski  
świtezianka

**T.**

ta sama  
tabela  
taboret, taburet  
taki sam  
taksa  
tak samo  
talja  
tamten  
tamtędy  
Tanger  
tantjema  
taśma, taśm  
tautologja  
tarzać  
tchnie (=dyszy)  
technologie  
tekst, w tekście  
telegram  
tem bardziej  
temblak  
temperament  
temperatura  
temperować  
tem samem



ten sam  
 tendencja  
 tenże sam  
 teologja  
 teorja  
 terakota, terrakota  
 terasa  
 terminologja  
 teroryzm (terroryzm)  
 terpentyna  
 terrakota (terakota)  
 terror  
 terytorjum  
 testament  
 też  
 tęsknić  
 tęsknota  
 tętent  
 tętnica  
 triara  
 tiul  
 tleć, tleję  
 tłuc, tłukę  
 tłumacz  
 tłumok (tłomok)  
 to samo  
 to też  
 toaleta (tualeta)  
 Tokio  
 tona, tych tonn  
 tonsura  
 towaroznawstwo  
 towarzyszy  
 towarzystwo  
 towianizm  
 Towiański  
 toż samo  
 tożsamość  
 tragedia  
 traktjerna  
 transmisja  
 Trembecki

Trembowla  
 trenzla (trendzla)  
 triada  
 trializm  
 trias  
 triera  
 Triest  
 triolet  
 triumf  
 triumwir  
 trotoar (trotuar)  
 trójkąt  
 trupa  
 trygonometrja  
 tryljon  
 trylogja  
 trywjalny  
 trzebież  
 trześnia  
 trzpiot  
 tunel  
 turnia  
 turniej  
 turniura  
 twierdza  
 tygiel  
 tylko co  
 tymczasem

**U.**

ubezpieczenie  
 ubiec  
 ubość, ubóść  
 ubóstwo  
 uciekinier  
 uczcić  
 uczennica (uczenica)  
 ugryźć  
 ugrząźć (ugrzęznąć)  
 uderzenie

uiszczać  
 uklócić  
 uklóć, ukluje, uklół  
 uknuć  
 ułac się, ulegnąć się  
 ulec  
 uleżć  
 Ulises, Ulisses  
 ulamek, ulomek  
 uncja  
 unja  
 Uranja  
 Urszula (Orszula)  
 urwis, urwisz  
 urznać, urznąć  
 urzynać (nożem)  
 usmażyć  
 uspokajać  
 usposabiać  
 ustrzec  
 ustrzyc  
 uszlachetniać  
 uspić  
 utopja  
 utracjusz  
 uwieść, uwiódł  
 uwieźć, uwiózł  
 uwziąć się  
 uzurpacja  
 uźdzenica  
 użynać (sierpem)  
 użyźniać

**V.**

vis à vis

**W.**

wachlarz

wahać się  
 wabadło  
 wakacje, wakacyj  
 Walenty  
 Walezy, Walezjusz  
 Wallenrod  
 wallenrodyzm  
 Walter Scott, Walter  
 Scotta, o Walter  
 Scocie  
 walterscotyzm  
 wanilja  
 warjant  
 warjat  
 warszawianin  
 warsztat, warstat  
 warząchew (warzą-  
 chwia)  
 warzelnia  
 warzyć (od war)  
 warzywa  
 wasal  
 Wawrzyniec  
 ważyć (od waga)  
 wąż  
 wbiec  
 wbrew  
 w bród  
 wcale  
 w celu  
 w cwał  
 wczas  
 w czwórnasób  
 wdal  
 wdali  
 w dwójnasób  
 we dnie i w nocy  
 wegeterjanin  
 weksel  
 weranda  
 Wergiljusz  
 Wersal

wersalski  
 wersja  
 wesprzeć  
 westchnąć  
 westybul  
 wet za wet  
 weterynarz  
 Wezuwjuż  
 wezykatorje  
 Węgier  
 węgierski  
 węgorz  
 węższy  
 w głąb  
 w głębi  
 wiadukt  
 wiarus  
 wiatyk  
 widzimi się (nieod-  
 mienne)  
 wielbłąd  
 wierzba  
 wierzch  
 wierzeje  
 wierzgać  
 wierzchowiec  
 wierzyciel  
 wieść, wiódł  
 wieźć, wiózł  
 więznąć, wiąźł  
 wigilja  
 wikarjat  
 wilja  
 willa  
 Wincenty  
 winjeta  
 winszować  
 wiolonczela  
 wiódł  
 wiór  
 wiśniówka  
 Witold, Witold

witrojł  
 wiwisekcja  
 wizerunek  
 wizja  
 wizytacja  
 wkrótce  
 w lewo  
 wleźć, wlezę, wlażę  
 wlot (=szybko)  
 włodarz  
 włosiennica  
 włościanin  
 włóczęga  
 włócznia  
 włoka  
 włókno  
 w miarę  
 w mig  
 wniebogłosy  
 wniwecz  
 woal (wual)  
 woalka (wualka)  
 wobec  
 w oddali  
 wodomyja  
 wogóle  
 w ogólności  
 w okamgnieniu  
 wokoło  
 wokół  
 wolontarjusz  
 womitować  
 womity  
 wonczas  
 wódz  
 wójt  
 wówczas  
 wpierw  
 wpław  
 w pogotowiu  
 wpoprzek  
 w pośrodku

wpośród  
wpół (objąć)  
wprawdzie  
w prawo  
wprędce  
wprost  
wprząc, wprzęgnąć  
w przeddzień  
w przededniu  
wprzód •  
w razie  
wrażliwy  
wreszcie  
wróść, wrosnąć  
wróbel  
wróżyć  
wróżka  
wrzos  
wrzeciądz  
w sam czas  
w sam raz  
wschód  
wspomnienie  
wspomóc  
wspólny  
wsuwać  
wszechstronny  
wśliznąć się, wśli-  
zgnąć się  
wśród  
wśrubować  
wtem (=nagle)  
w trójnasób  
w tyle  
w tył  
wybiec  
wychodźtwo  
wychodźca  
wydarzyć się  
wydmuchiwać  
wydychać  
wydychanie

wygryźć  
wykluć, wyklut  
wyklóć, wykluję,  
wyklół  
wyklóty  
wykluwać  
wykoślawić, wykoszla-  
wić  
wykuć, wykuł  
wyląc się, wylęgnąć  
się  
wylec  
wyleźć  
wynałazca  
wyobrażenie  
wypluć, wypluł  
wypłókać  
wypróbować  
wypróchnieć  
wypróć, wypruję,  
wypról  
wypruwać  
wyprząc  
wyrósć  
wyrzekać  
wyrznąć, wyrznąć  
wyrzuty  
wysforować  
wysnarzyć  
wysnuć, wysnuł  
wystrzyc  
wysuwać  
wyśliznąć się, wy-  
ślizgnąć się  
wyśrubować, wyszru-  
bować  
wytechnąć (odpocząć)  
wytknąć (komu co)  
wytłuc  
wytłumaczyć  
wywieść, wywiódł  
wywieźć, wywiózł

wywyższać  
wyzdychać  
wyzuć, wyzuję, wyzul  
wyzuwać  
wyżeł  
wyżłobienie  
wyżreć  
wyższość  
wyższy  
wyżynać (sierpem)  
wzamian  
wzdłuż  
wzdychać  
wziąć  
wzmóc się  
wzwyż

## Z.

zabiec  
zaczem  
za dnia  
zadosyć  
zadosycuczynienie  
zadość  
zadowalać (zadowal-  
niać)  
zadowolić (zadowol-  
nić)  
zadowolony  
zadzierzysty  
zadziobać  
zagranica  
zagranicę (jechać)  
zagranicą (być)  
zagryźć  
zagwiżdznąć, zagwi-  
znąć  
zagwoździć  
zaiste  
zakłócać

zakłócić  
zakłócić  
zakłóć, zakłuję, zakłól  
zakłóty  
zakłuwać  
zakopiański  
zakrystjan  
zakuć, zakuty  
zakuwać  
zając się, zalegnąć się  
zalec, zalegnie  
zaleźć  
zali (żali)  
zamażpójście  
zameście  
zamierzać  
zamieszanie  
zamieszka  
zamieszkać  
zamlodu  
zamrużyć  
zamadto  
z angielska  
za nic  
zaniemóc  
zanim (nim)  
zaperzyć się  
zapewne (może)  
zapobiec  
zapomocą  
za późno  
zaprawdę  
za prędko  
zaprószyć  
zaprząc  
zaprzysiąc  
zaraz  
zarazem  
zarzewie  
zarznąć, zarznąć  
za silnie  
za słabo

zasnuć, zasnuł  
zastrzec sobie  
zastukać  
zasuwa  
zasuwka  
zasylać  
zaślubić  
za śmiało  
zaśrubować  
zaświeża  
zatchnąć się  
zatem  
zatknać  
zatłuc, zatłukł  
zato  
zatruc, zatrul  
zatruchać  
zawadjacki  
zawahać się  
zawczasu  
za wcześniej  
zawieja, zawiei  
za wiele  
zawieść, zawiódł  
zawieźć, zawiózł  
zawistny  
Zawisza Czarny  
zażec, zażęgl  
zbezczeszczać  
zbezczeszcic  
zbiec  
zbliska  
z boku  
zbrodnia  
zbrodniarz  
zbrojownia  
zbutwieć  
z chłopska  
zcicha, ścicha  
z cudzoziemska  
zczasem

z cheska  
zdala  
zdaleka  
zdawien dawna  
zdolu (płacić)  
zdrzemnąć się  
zdziecinnieć  
ze mną, ze mnie  
zerznąć, zerznąć  
zeszczupleć  
ześliznąć się, ześli-  
zgnąć się  
zewnątrz  
zewsząd  
ze wszech miar  
ze wszystkim  
zez  
z francuska  
zgoła  
zgóry (płacić)  
zgryźć  
zhańbić  
zhardzieć  
zhasać się  
zheblować  
Zielone Świątki  
zidjociec  
zirytować  
ziścić  
z kiepska  
z kolei  
z końca  
z kretesem  
zlekka  
zleźć  
Zlotoryja  
zmiądzzyć  
zmierch  
zmieszać  
zmlócić  
zmóc  
zmużyć

zmudny, smudny  
z nad  
znagła  
znaleźć  
zniecka  
znikąd  
znowu  
znów  
znużyć  
zodjak  
Zofja  
zoologia  
zorjentować się  
zorza  
zasobna  
z pańska  
z pewnością  
z pod  
zpodelba  
z pode mnie  
z polska  
z pomiędzy  
z ponad  
z popod  
z pośród  
zpowrotem  
zprzeciwka  
z przed  
z powodu  
zpyszna  
z rana  
zrazu  
zregistrować, zrej-  
jestrować  
zrzadka  
z rzędu  
zrzędzić  
zrzynać (nożem)  
zsadzić  
zsiadać  
zsiąść  
zsić

zsić  
zsinieć  
zstąpić  
zstępować  
zsumować  
zsunąć  
zsuwać  
zsychać się  
zsyłać  
zsytać  
zsypany  
zszargać  
zszarzać  
zszarzyć  
zszumować  
zszyć  
zszywać  
zśliznąć się, ześliz-  
znąć się, zślizgnąć  
się, ześlizgnąć się  
z tem wszystkim  
z turecka  
z tyłu  
zukosa  
z wewnątrz  
z węgierska  
zwiedzać  
zwiedzić  
zwierzę  
zwieść, zwiódł  
zwieźć, zwiózł  
zwoleńnik  
zwolna  
zwoycięski  
zwoycięstwo  
Zygmuntostwo  
zygmuntowski  
z za  
z zarania  
z zasady  
z zewnątrz  
zziajany

zzielenieć  
zziębły  
zziębnąć  
zzuć  
zżąć  
zżerać  
zżęcie  
zżółkły  
zżółknąć  
zżuć  
zżyć się  
zżydziały  
zżymać się  
zżynać (sierpem)

**ż.**

żdźbło  
żrebię  
żrenica  
źródło  
źródłosłów

**ż.**

żaba  
żagiel  
żagiew  
żakiet  
żałużja  
żał  
żandarmerja  
żar  
żarna  
żałok  
żart  
żąc  
żądać  
żbik  
żebak  
żebro

żegnać  
żelazo  
żłób  
żmija, żmii  
Żmudzin  
Żmudź, Żmujdź  
żołądź  
żołna  
żołnierka  
żołnierz

żona  
żółć  
żółw  
żóraw  
żreć  
żubr  
żuć  
żuk  
żur  
żużel (zuzel)

żwir  
żydostwo  
żyrandol  
żyrant  
żyrować  
żytni, żytny  
żywy  
żyzny.

## Spis rzeczy.

	Str.
§ 1. Wielkie litery . . . . .	3
§ 2. Imiona obce . . . . .	4
§ 3. Rozróżnianie liter <b>w</b> i <b>ó</b> . . . . .	5
§ 4. Litery <b>l</b> i <b>j</b> . . . . .	5
§ 5. Litery <b>yj</b> i <b>ij</b> . . . . .	6
§ 6. Litery <b>ę</b> i <b>ą</b> . . . . .	7
§ 7. Litery <b>b, w, d, z, dz, ź, dź, ż, dż, g</b> . . . . .	7
§ 8. Zgłoski <b>ge, ke; gie, kie</b> . . . . .	7
§ 9. Litery <b>s, ś</b> i <b>sz</b> . . . . .	8
§ 10. Litery <b>ż</b> i <b>rz</b> . . . . .	8
§ 11. Litery <b>ch</b> i <b>h</b> . . . . .	9
§ 12. Zgłoski <b>hi</b> i <b>pi</b> . . . . .	9
§ 13. Litery <b>ź</b> i <b>sz</b> . . . . .	9
§ 14. Litery <b>szcz</b> i <b>żdź</b> . . . . .	9
§ 15. Litery <b>d</b> i <b>dź</b> . . . . .	10
§ 16. Litera <b>ł</b> w środku wyrazów . . . . .	10
§ 17. Podwójne lub pojedyncze spółgłoski . . . . .	10
§ 18. Spółgłoski <b>ns, rs</b> i <b>nz</b> . . . . .	11
§ 19. <b>z</b> i <b>s</b> na początku wyrazów . . . . .	11
§ 20. <b>roz</b> i <b>bez</b> w wyrazach złożonych . . . . .	11
§ 21. Końcówki— <b>un, —unek, —unka, —ulec</b> i— <b>uję</b> . . . . .	12
§ 22. Końcówka— <b>ski</b> . . . . .	12
§ 23. Rzeczowniki z końcówką— <b>ę</b> . . . . .	12
§ 24. Rzeczowniki z przyrostkiem— <b>izna</b> . . . . .	12
§ 25. Rzeczowniki z przyrostkiem— <b>stwo</b> . . . . .	13
§ 26. Rzeczowniki z przyrostkiem— <b>ca</b> . . . . .	13
§ 27. Końcówka dop. l. mn.— <b>ów</b> . . . . .	14
§ 28. Końcówki biern.— <b>ę</b> i— <b>ą</b> . . . . .	14
§ 29. Końcówki— <b>ji, —i</b> oraz— <b>yj</b> (— <b>ij</b> ) . . . . .	14



żegnać	żona	żwir
żelazo	żółć	żydostwo
żłób	żółw	żyrandol
żmija, żmii	żóraw	żyrant
Żmudzin	żreć	żyrować
Żmudź, Żmujdź	żubr	żytni, żytny
żołądź	żuć	żywy
żolna	żuk	żyzny.
żolnierka	żur	
żołnierz	żużel (zuzel)	

---



## Spis rzeczy.

	Str.
§ 1. Wielkie litery	3
§ 2. Imiona obce	4
§ 3. Rozróżnianie liter u i ó	5
§ 4. Litery l i j	5
§ 5. Litery yj i lj	6
§ 6. Litery ę i ą	7
§ 7. Litery b, w, d, z, dz, ź, dź, ż, dż, g	7
§ 8. Zgłoski ge, ke; gie, kie	7
§ 9. Litery s, ś i sz	8
§ 10. Litery ż i rz	8
§ 11. Litery oh i h	9
§ 12. Zgłoski hi i pi	9
§ 13. Litery ź i sz	9
§ 14. Litery szcz i źdź	9
§ 15. Litery d i dź	10
§ 16. Litera ł w środku wyrazów	10
§ 17. Podwójne lub pojedyncze spółgłoski	10
§ 18. Spółgłoski ns, rs i nz	11
§ 19. z i s na początku wyrazów	11
§ 20. roz i bez w wyrazach złożonych	11
§ 21. Końcówki—un,—unek,—unka,—uleo i—uję	12
§ 22. Końcówka—ski	12
§ 23. Rzeczowniki z końcówką—ę	12
§ 24. Rzeczowniki z przyrostkiem—izna	12
§ 25. Rzeczowniki z przyrostkiem—stwo	13
§ 26. Rzeczowniki z przyrostkiem—ca	13
§ 27. Końcówka dop. l. mn.—ów	14
§ 28. Końcówki biern.—ę i—ą	14
§ 29. Końcówki—ji,—i oraz—yj (—ij)	14



	Str.
§ 30. Końcówki—em,—ym (lm) i—emi,—ymi (imi) . . . . .	14
§ 31. Przymiotniki z przyrostkiem—ski . . . . .	15
§ 32. Mię, cię, się . . . . .	15
§ 33. Dwóch, dwu . . . . .	15
§ 34. Końcówki bezokoliczników . . . . .	16
§ 35. Bezokoliczniki na—eó i—ló (—yć) . . . . .	16
§ 36. Imięstów zaprzeszły czynny . . . . .	16
§ 37. Pisanie łączne lub rozłączne . . . . .	16
§ 38. Przenoszenie części wyrazów . . . . .	18
§ 39. Kropka po cyfrze . . . . .	20
Słowniczek . . . . .	21

# **POLSKA SKŁADNICA POMOCY SZKOLNYCH**

**Warszawa, Nowy-Świat 33. — Telefon № 2873.**

## **POLECA:**

**Meble szkolne, pomoce naukowe i higieniczno-  
lekarskie, książki, materiały piśmienne, buchal-  
teryjne, rysunkowe i wogóle wszystko wcho-  
dzące w zakres potrzeb szkolnych i kan-  
celaryjnych Z DOSTAWĄ DO WSZYST-  
KICH MIEJSCOWOŚCI NA PROWINCJI.**



## Biblioteka Zrzeszenia Nauczycielstwa Polskich Szkół Początkowych.

	Mk., fen.
№ 1. S. Klsielewska. Szkoła dzisiejsza a szkoła pracy	2.—
№ 2. Janusz Korczak. Momenty. wychowawcze . . . . .	2.—

## Biblioteka Pedagogiczna.

### KLASYCY POLSCY:

	Mk., fen.
<u>№ 1. Jędrzej Śniadecki. O wychowaniu fizycznym. (W druku).</u>	
<b>Dr. J. Szmurło.</b> Pogadanki z higieny w szkołach początkowych	—50
<b>Dr. Władysław Szenajch.</b> Linje wytyczne urządzenia i prowadzenia stacji opieki nad dziećmi . . . . .	2.50
Zasady organizacji opieki nad dziećmi . . . . .	3.50
Rady dla matek. . . . .	—50
<b>Dr. Tadeusz Jaroszyński.</b> Wychowanie dzieci nerwowych	—80
O metodzie psychoanalitycznej Freuda . . . . .	2.20
Badania psychologiczne w szkole . . . . .	—80
<b>Dr. St. Kopeczyński.</b> Wskazówki do badań higieniczno-szkolnych . . . . .	1.50
<b>Dr. W. Sterling, dr. W. Janowski i dr. N. Zyberblastówna.</b> Najprostsze sposoby badania rozwoju umysłowego dziatwy szkolnej . . . . .	—40

## Biblioteka dla dzieci: „Świat dziecięcy“.

№ 1. A. Wette. (spolszczył Alfred Tom). Siedmioro koźląt. Bajka sceniczna. . . . .	—60
------------------------------------------------------------------------------------	-----